

คู่มือแนวทาง การตรวจชั้นสูตรศพในเรือนจำ พ.ศ. 2566

จัดทำโดย

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
กรมราชทัณฑ์
กระทรวงยุติธรรม

ชื่อหนังสือ : คู่มือแนวทางการตรวจชั้นสูตรศพในเรือนจำ พ.ศ. 2566

จัดทำครั้งที่ 1 : กันยายน พ.ศ. 2566

ที่ปรึกษา :

นายอายุตม์ สินธพพันธุ์	อธิบดีกรมราชทัณฑ์
นายไตรยฤทธิ์ เตมียัง	ผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
นางสาวจุฑารัตน์ จินตกานนท์	รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรวีร์ ไวยวุฒิ	รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

คณะผู้จัดทำ :

นายวัฒน์ชัย มิ่งบรรเจิดสุข	ผู้อำนวยการพัฒนสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์
นางสาวปานใจ ไหวหารดี	ผู้อำนวยการกองนิติวิทยาศาสตร์บริการ
นายรักษชัย นาทองไชย	นายแพทย์ชำนาญการ
นายวสุรัฐ สุเมธาพันธุ์	นายแพทย์ชำนาญการ
นายปนิษฐ์ กรอบทอง	นายแพทย์ชำนาญการ
นายชัยวัช หาญคุณากร	นายแพทย์ชำนาญการ
นายเด่นพล มาแสง	นายแพทย์ชำนาญการ
นางสาวอัญมณี ไชยยิ่ง	นายแพทย์ปฏิบัติการ

จัดทำโดย :

พัฒนสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์
33/2 ถนนงามวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
โทร. 0 2953 3999

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
120 ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ ชั้น 8-9 อาคารรัฐประศาสนภักดี
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10220
โทร. 0 2142 2646

คำนำ

สำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights) ได้กำหนดสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังให้มีสิทธิในร่างกาย สิทธิในการมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่เหมาะสม สิทธิด้านสุขภาพ รวมถึงสิทธิในการร้องเรียนและการตรวจสอบในกรณีการตายโดยผิดธรรมชาติ โดยรัฐต้องรับรองว่าจะดำเนินการสอบสวนเมื่อมีหลักฐานอันเชื่อได้ว่ามีการกระทำการทรมานหรือการประทุษร้ายเกิดขึ้น และจะต้องมีการสอบสวนอย่างถี่ถ้วนโดยทันทีและด้วยความเป็นกลางกับทุกกรณี การชันสูตรพลิกศพถือเป็นส่วนหนึ่งในการสอบสวนในกรณีการเสียชีวิตในเรือนจำที่ต้องใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่างๆ เพื่อหาสาเหตุการเสียชีวิตและพฤติการณ์การเสียชีวิต โดยการดำเนินการชันสูตรศพผู้ต้องขังในเรือนจำจำเป็นต้องมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและตรงตามหลักสากล เพื่อพิสูจน์ทราบความจริงและสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

กระทรวงยุติธรรมเล็งเห็นถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง ต้องการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและยกระดับการตรวจชันสูตรพลิกศพและการไต่สวนการตายของผู้ต้องขังที่ตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานให้เป็นไปตามมาตรฐานพิธีสารมินนีโซตาว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตมิชอบด้วยกฎหมาย (The Minnesota Protocol on the Investigation of Potentially Unlawful Death 2016) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และกรมราชทัณฑ์จึงได้ร่วมกันจัดทำคู่มือฉบับนี้ขึ้น เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ สร้างความเข้าใจ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการชันสูตรพลิกศพผู้ต้องขังในเรือนจำแก่เจ้าหน้าที่และบุคลากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และสร้างแนวทางให้ยึดถือและปฏิบัติตามอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักการทางนิติเวชศาสตร์

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของการตรวจชั้นสูตรศพในเรือนจำ	1
การตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน	2
ประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเสียชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ	3
พิธีสารมินนิโซตาว่าด้วยการสืบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีขอบด้วยกฎหมายฯ	4
บทที่ 2 แนวทางการชันสูตรพลิกศพในเรือนจำ	6
แนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เมื่อมีผู้ต้องขังเสียชีวิต	6
แนวทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานในการชันสูตรพลิกศพ	7
บทที่ 3 แนวทางการผ่าชันสูตรศพที่เสียชีวิตในเรือนจำ	9
แนวทางการตรวจศพภายนอก	9
แนวทางการตรวจศพภายใน	10
แนวทางการจัดทำรายงานการผ่าชันสูตรศพ	12
ภาคผนวก	
ตารางแสดงวิธีการทรมานและสิ่งตรวจพบที่สัมพันธ์กัน	14
ตัวอย่างแบบรายงานชันสูตรพลิกศพ	18

บทที่ 1

ความเป็นมาและความสำคัญ ของการตรวจชันสูตรศพในเรือนจำ

การตายของผู้ต้องขังภายในเรือนจำจัดว่าเป็นการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน เมื่อมีการเสียชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำเกิดขึ้นอาจสร้างความรู้สึกสงสัยหรือคลงแคลงใจให้กับญาติผู้เสียชีวิตว่าการเสียชีวิตดังกล่าวเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นใดทำร้ายร่างกาย ทารุณกรรมหรือประทุษร้ายจนถึงแก่ความตายหรือไม่ รัฐต้องจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพและการไต่สวนการตายเพื่อพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริงและนำไปสู่การดำเนินคดีความอาญากับผู้กระทำผิด ดังที่บัญญัติไว้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า

“มาตรา 148 เมื่อปรากฏแน่ชัด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นแต่ตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย

การตายโดยผิดธรรมชาตินั้น คือ

- (๑) ฆ่าตัวตาย
- (๒) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
- (๓) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
- (๔) ตายโดยอุบัติเหตุ
- (๕) ตายโดยยังมีปรากฏเหตุ”

การตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน

การตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน เป็นการเสียชีวิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งอยู่ระหว่างการควบคุมตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยอาจอยู่ในสถานที่ควบคุมเฉพาะ ได้แก่ เรือนจำ ทัณฑสถาน สถานกักกัน และสถานกักขัง นอกจากนี้การตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานยังหมายรวมถึงการเสียชีวิตในระหว่างการนำส่งผู้ต้องขังจากสถานที่คุมขังไปรักษาพยาบาลยังสถานพยาบาลของรัฐ และการเสียชีวิตของผู้ต้องขังในระหว่างการรักษาพยาบาลที่สถานพยาบาลของรัฐอีกด้วย

สาเหตุการเสียชีวิตของผู้ต้องขังสามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ คือ

1. การเสียชีวิตโดยธรรมชาติ

เป็นการเสียชีวิตจากการเจ็บป่วยและชราภาพ โดยสาเหตุการเสียชีวิตส่วนใหญ่มักเกิดจากโรคติดเชื้อ เช่น โรคเอดส์ โรควัณโรคปอด โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบสาเหตุการเสียชีวิตจากโรคอื่นๆ ที่พบบ่อย เช่น โรคทางระบบหัวใจและหลอดเลือด โลหิต โรคเลือดออกในสมอง โรคมะเร็ง เป็นต้น

2. การเสียชีวิตผิดธรรมชาติ

การเสียชีวิตผิดธรรมชาติมีสาเหตุได้หลายประการ แบ่งออกเป็นการเสียชีวิตจากการถูกผู้อื่นทำให้ตายหรือฆาตกรรม เช่น การถูกทำร้ายร่างกาย ทารุณกรรม ฯลฯ การเสียชีวิตจากการฆ่าตัวตาย เช่น การผูกคอตาย เป็นต้น และการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ เช่น หกล้มศีรษะกระแทกพื้น เป็นต้น

จากรายงานสถิติของกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการเสียชีวิตของผู้ต้องขัง พบว่ามีผู้เสียชีวิตในเรือนจำทั่วประเทศเป็นจำนวนประมาณ 1 พันรายต่อปี โดยมากกว่าร้อยละ 95 เป็นการเสียชีวิตจากการเจ็บป่วย ส่วนการเสียชีวิตโดยผิดธรรมชาติพบได้ค่อนข้างน้อย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 และ 2565 พบผู้เสียชีวิตโดยผิดธรรมชาติ จำนวน 32 ราย และ 39 ราย ตามลำดับ โดยร้อยละ 80 ของผู้เสียชีวิตโดยผิดธรรมชาติ พบว่าเป็นการฆ่าตัวตายด้วยการผูกคอตาย

ประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเสียชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ

เพื่อเป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อพบการเสียชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ต้องแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด รวมทั้งรักษาสภาพศพและสถานที่พบศพไว้ในคงเดิมเท่าที่จะทำได้ ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 149 ได้บัญญัติว่า เมื่อมีการเสียชีวิตผิดธรรมชาติเกิดขึ้น ให้ผู้ที่รู้เรื่องการตายนั้นหรือผู้ที่พบศพจัดการเก็บศพไว้ ณ ที่พบศพเพียงเท่าที่จะทำได้ และไปแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด โดยผู้ใดละเลยไม่กระทำหน้าที่ดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และในมาตรา 150 ทวิ บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำการใด ๆ แก่ศพหรือสภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่าจะ ทำให้การชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเป็นการกระทำโดยทุจริตหรือเพื่ออำพรางคดี ผู้กระทำต้องระวางโทษเป็นสองเท่า

เนื่องจากการตายของผู้ต้องขังในเรือนจำอาจมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางอาญาของเจ้าพนักงาน รัฐจึงได้กำหนดให้มีการชันสูตรพลิกศพผู้ต้องขังในเรือนจำในทุกกรณี และให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการชันสูตรพลิกศพเพื่อให้พนักงานอัยการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเสียชีวิตเพื่อนำไปสู่การไต่สวนการตายอย่างมีประสิทธิภาพและเที่ยงธรรม โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 ได้บัญญัติว่า ในกรณีที่มีความตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้เจ้าพนักงานแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ดังต่อไปนี้กระทำการชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว

1. พนักงานอัยการ
2. พนักงานฝ่ายปกครอง ตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอ หรือเทียบเท่าขึ้นไป
3. พนักงานสอบสวน
4. แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภา หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ หรือแพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุข หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชน หรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัคร ตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข

โดยประมวลกฎหมายฯ ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของเจ้าพนักงานต่างๆ ทั้ง 4 ฝ่าย คือ ให้เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพข้างต้นร่วมกันทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที หากพิจารณาแล้วมีความจำเป็นต้องมีการตรวจศพเพิ่มเติมเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพ

แล้วแยกธาตุส่วนใดหรือจะให้ส่งทั้งศพหรือบางส่วนไปยังแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐก็ได้ โดยแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุของรัฐที่ทำการผ่าศพต้องทำรายงานแสดงถึงสภาพของศพ หรือส่วนของศพ พร้อมทั้งความเห็นและแสดงเหตุที่ตายเท่าที่จะทำได้ แล้วจัดการส่งรายงานการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานสอบสวน เมื่อได้รับรายงานแล้ว ให้พนักงานสอบสวนร่วมกับพนักงานอัยการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งโดยอาจขยายระยะเวลาได้ถ้ามีความจำเป็น เมื่อจัดทำสำนวนชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานอัยการพิจารณาทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนการตายภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับสำนวน หรืออาจพิจารณาดำเนินการส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพในกรณีที่มีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาไปยังข้าหลวงประจำจังหวัด

พิธีสารมินนิโซตาว่าด้วยการสืบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีขอบด้วยกฎหมาย 2016

พิธีสารมินนิโซตาว่าด้วยการสืบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีขอบด้วยกฎหมาย ค.ศ. 2016 (The Minnesota Protocol on the Investigation of Potentially Unlawful Death (2016)) เป็นคู่มือที่จัดทำโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights; OHCHR) ได้กำหนดแนวทางและมาตรฐานสำหรับรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสืบสวนสอบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีขอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ การเสียชีวิตจากการถูกคุมขังโดยหรืออยู่ภายใต้การควบคุมตัวของรัฐ องค์กรหรือตัวแทนของรัฐ การเสียชีวิตที่เกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำโดยรัฐ องค์กรหรือตัวแทนของรัฐ และการเสียชีวิตในกรณีที่รัฐอาจล้มเหลวในการคุ้มครองชีวิตของประชาชน

พิธีสารนี้ครอบคลุมถึงประเด็นทางกฎหมายและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกรณีการเสียชีวิตที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือกรณีต้องสงสัยว่าถูกบังคับให้สูญหาย แนวปฏิบัติและคำแนะนำในการสืบสวนสอบสวน การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ การเก็บกู้ซากศพ การตรวจชันสูตรศพ รวมทั้งการตรวจพิสูจน์อัตลักษณ์ของศพ โดยพิธีสารนี้มุ่งหวังให้เกิดการความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเกิดการพัฒนาของกระบวนการยุติธรรม ผ่านการส่งเสริมให้เกิดการสืบสวนสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพในกรณีต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือกรณีต้องสงสัยว่าถูกบังคับให้สูญหาย ซึ่งประเทศไทยเป็นหนึ่งในสมาชิกองค์การสหประชาชาติจึงมีภาระหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพิธีสารฯ เช่นกัน

บรรณานุกรม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477

International Committee of the Red Cross. Guidelines for investigating deaths in custody. 2013.

Penal Reform International. Deaths in prison : Examining causes, responses, and prevention of death in prison worldwide. 2022.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. The Minnesota Protocol on the Investigation of Potentially Unlawful Death (2016) : Revision of the United Nations manual on the effective prevention and investigation of extra-legal, arbitrary and summary executions. 2016.

บทที่ 2

แนวทางการชันสูตรพลิกศพในเรือนจำ

เพื่อให้การชันสูตรพลิกศพกรณีเสียชีวิตที่อยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าได้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ในเรือนจำ เป็นไปตามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสาม และข้อปฏิบัติของพิธีสารมินนิโซตาว่าด้วยการสืบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีข้อสงสัยด้วยกฎหมาย (ค.ศ.2016) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินการดังต่อไปนี้

แนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เมื่อมีผู้ต้องขังเสียชีวิต

1. เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ผู้พบศพหรือผู้รับผิดชอบบริเวณที่เกิดเหตุ รายงานผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็ว ผู้บังคับบัญชามอบหมายเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องแจ้งพนักงานสอบสวนในเขตท้องที่เพื่อดำเนินการชันสูตรพลิกศพ
2. เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ตรวจสอบยืนยันตัวบุคคลของผู้เสียชีวิต โดยอาจเปรียบเทียบรูปพรรณสัณฐาน ตำหนิ ลายสัก หรือลักษณะอื่นอันเป็นที่สังเกตได้จากศพ ว่าตรงกับเอกสารทะเบียนรายตัว (รท.๑๐๑) หรือไม่
3. เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์รวบรวมข้อมูลที่สำคัญและประโยชน์ต่อการชันสูตรพลิกศพเท่าที่สามารถจะกระทำได้ เช่น ชื่อ-นามสกุล อายุ สัญชาติ เวลาที่พบหรือเสียชีวิต สถานที่เกิดเหตุ ลักษณะหรือสาเหตุการเสียชีวิต (ถ้าทราบ) คำบอกเล่าจากพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง ประวัติการเจ็บป่วยและการรักษา (ถ้ามี) เป็นต้น หากต้องสอบปากคำจากพยานในเหตุฆาตกรรม ควรคำนึงถึงการปลอดภัยและการคุ้มครองพยานด้วย
4. ในกรณีที่ทราบหรือสงสัยว่าการเสียชีวิตดังกล่าวเป็นเหตุฆาตกรรม ฆ่าตัวตาย หรืออุบัติเหตุ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ควรรักษาสภาพสถานที่พบศพให้คงเดิมเท่าที่จะทำได้ ป้องกันไม่ให้หลักฐานหรือวัตถุพยานถูกทำลายหรือทำให้สูญหาย ห้ามมิให้ผู้ใดแตะต้องหรือเคลื่อนย้ายศพโดยไม่มีเหตุจำเป็น
5. เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ทำการบันทึกภาพสภาพศพ โดยควรถ่ายภาพใบหน้าของศพและภาพร่างของศพโดยรวม หากเป็นการเสียชีวิตผิดธรรมชาติ ควรถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ และอุปกรณ์หรืออาวุธที่ใช้ก่อเหตุ (ถ้ามี) ด้วย

6. เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ติดต่อญาติของผู้เสียชีวิตเท่าที่จะทำได้ เพื่อแจ้งข่าวการเสียชีวิตให้ทราบ สอบถามประเด็นที่ญาติตั้งใจสงสัยเกี่ยวกับการเสียชีวิต และสอบถามความต้องการของญาติในการเข้าดูการชันสูตรพลิกศพ
7. หากพิสูจน์ทราบว่าเป็นการเสียชีวิตผิดธรรมชาติ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ให้รับแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงโดยเร็ว

แนวทางปฏิบัติของเจ้าพนักงานในการชันสูตรพลิกศพ

1. พนักงานสอบสวนแจ้งเจ้าพนักงานฝ่ายอื่น ได้แก่ พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง และแพทย์ เพื่อเข้าร่วมการชันสูตรพลิกศพ หากทำการชันสูตรศพในเรือนจำควรดำเนินการในช่วงเวลาราชการ
2. เมื่อเข้าไปในเรือนจำ เจ้าพนักงานควรปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์อย่างเคร่งครัดและควรร้องขอให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์คุ้มกันความปลอดภัยโดยใกล้ชิด เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายต่อเจ้าพนักงาน
3. เจ้าพนักงานสอบถามข้อมูลการเสียชีวิตจากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เช่น ประวัติผู้เสียชีวิต เหตุการณ์ตาย เบื้องต้น ข้อเท็จจริง เหตุการณ์แวดล้อมที่สำคัญ ประวัติการรักษาพยาบาลของผู้ตาย เป็นต้น
4. แพทย์ดำเนินการตรวจชันสูตรพลิกศพตามหลักการทางนิติเวชศาสตร์ โดยมีพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง คอยสังเกตการณ์
5. แพทย์บันทึกรายละเอียดสภาพศพภายนอก รวมถึงสาเหตุการเสียชีวิตเบื้องต้นเท่าที่สามารถจะระบุได้ ลงในรายงานบันทึกแนบท้ายรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพหรือหรือแบบรายงานชันสูตรพลิกศพตามที่หน่วยงานต้นสังกัดของแพทย์กำหนด ให้ครบถ้วน
6. แพทย์ทำการบันทึกภาพศพ สถานที่พบศพ พยานหลักฐาน และทรัพย์สินที่ติดมากับตัวศพ (ถ้ามี) โดยควรถ่ายภาพใบหน้าของศพและภาพทั้งระยะใกล้ ระยะกลาง และระยะไกล เท่าที่สามารถจะกระทำได้ เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน
7. แพทย์แจ้งผลการตรวจชันสูตรศพในเบื้องต้นให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ทราบ
8. พนักงานสอบสวนอาจดำเนินการสอบสวนพยาน ตรวจสถานที่เกิดเหตุ และเก็บรวบรวมหลักฐานและวัตถุพยานทางนิติวิทยาศาสตร์ตามหลักห้วงโซ่วัตถุพยาน เพื่อประกอบการทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ
9. หากญาติผู้เสียชีวิตเข้าดูการชันสูตรพลิกศพ เจ้าพนักงานควรสอบถามญาติถึงประเด็นที่สงสัยเกี่ยวกับการเสียชีวิต แจ้งผลการชันสูตรศพในเบื้องต้น และชี้แจงความจำเป็นในการผ่าชันสูตรศพ

10. หลังจากทำการชันสูตรพลิกศพแล้ว หากแพทย์ไม่สามารถระบุสาเหตุการเสียชีวิตได้ หรือเป็นการตายผิดธรรมชาติอันได้แก่ ฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้าย ตายโดยอุบัติเหตุ และตายโดยยังมีปรากฏเหตุ หรือญาติผู้เสียชีวิตติดใจและมีข้อสงสัยเกี่ยวกับการเสียชีวิต ให้ส่งศพไปตรวจพิสูจน์ที่หน่วยงานทางด้านนิติเวชศาสตร์ของโรงพยาบาลรัฐ สถาบันนิติเวชวิทยา หรือ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
11. หากเสียชีวิตด้วยโรคระบาดหรือมีเหตุจำเป็นอื่นใด เจ้าพนักงานอาจพิจารณาการส่งศพไปตรวจชันสูตรที่หน่วยงานทางด้านนิติเวชศาสตร์ และมอบศพให้ญาตินำไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา

บรรณานุกรม

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. มาตรฐานการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรือนจำ เรื่อง มาตรฐานการปฏิบัติเมื่อผู้ต้องขังเสียชีวิตและการป้องกันผู้ต้องขังเสียชีวิต.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. The Minnesota Protocol on the Investigation of Potentially Unlawful Death (2016) : Revision of the United Nations manual on the effective prevention and investigation of extra-legal, arbitrary and summary executions. 2016.

บทที่ 3

แนวทางการผ่านสูตรศพ ที่เสียชีวิตในเรือนจำ

แนวทางการผ่านสูตรศพในคู่มือฉบับนี้ยึดถือตามข้อปฏิบัติของพิธีสารมินนิโซตาว่าด้วยการสืบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีขอบด้วยกฎหมาย (ค.ศ. 2016) ทั้งนี้ ควรนำไปปรับใช้ให้เข้ากับแนวปฏิบัติหรือกฎระเบียบของหน่วยงานที่ทำการผ่านสูตรศพ

3.1 แนวทางการตรวจศพภายนอก

มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการระบุตัวบุคคลจากร่องรอยตำหนิแผลเป็น รอยสักต่างๆ รวมถึง อุปกรณ์หัตถการทางการแพทย์ต่างๆ ซึ่งสามารถบ่งชี้ถึงการบาดเจ็บอวัยวะภายในเบื้องต้นได้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. แพทย์ทำการบันทึกรายละเอียดเสื้อผ้าศพ แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ถ่ายภาพเสื้อผ้าเจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพทำการนำเสื้อผ้าศพออก และจัดเก็บเสื้อผ้าทุกราย ยกเว้นกรณีเสื้อผ้ามีสิ่งปฏิกูลเป็นบริเวณกว้าง เช่น เปื้อนโลหิต เปื้อนฝุ่น

2. แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการถ่ายภาพลักษณะศพภายนอก แพทย์ทำการบันทึกลักษณะศพภายนอก หากมีหลักฐานอื่นๆที่จำเป็น เช่น หลักฐานการรักษา อุปกรณ์ทางการแพทย์ ให้ทำการถ่ายภาพและบันทึก ขึ้นกับดุลยพินิจของแพทย์

3. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพทำการตรวจศพหลังตาย โดยการแข็งตัวของศพหลังตายให้ทำการเหยียดหรือยืดบริเวณข้อต่อต่างๆในร่างกาย ส่วนการตกของเลือดสู่เบื้องต่ำหลังตาย ให้เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ หาตำแหน่งของเลือดสู่เบื้องต่ำหลังตายพร้อมมกดบริเวณดังกล่าว แพทย์บันทึกลักษณะการเปลี่ยนแปลงหลังการตาย หากศพยังไม่เน่า ให้แพทย์บันทึก การแข็งตัวของศพหลังตาย และ การตกของเลือดสู่เบื้องต่ำหลังตาย

หากศพเน่าให้บรรยายการเปลี่ยนแปลงของศพหลังการตาย เช่นการเปลี่ยนสีผิว การพองพองหลุดลอกของผิวหนัง สภาพของศพ อืดบวม หรือยุบตัว

4. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพทำการวัดขนาดบาดแผล แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการถ่ายภาพลักษณะบาดแผลทุกตำแหน่ง ทั้งภาพระยะไกล ใกล้ โดยต้องทำมุมตั้งฉากกับบาดแผล แพทย์บันทึกลักษณะบาดแผลภายนอก ซึ่งประกอบด้วย ชนิดของบาดแผล ขนาดของบาดแผล ตำแหน่งของบาดแผล ซึ่งบาดแผลที่สามารถบ่งชี้ว่าเป็นบาดแผลที่ถูกกระทำโดยผู้ต้องขังหรือเจ้าพนักงานมักเกิดในบริเวณผิวหนังที่ไม่มีปุ่มกระดูกรองรับ เช่นท้องแขน หลังแขน หน้าท้อง หน้าอก โดย หากเป็นการเสียชีวิตกรณีพิเศษอาทิเช่น

4.1 การเสียชีวิตจากการแขวนคอ หรือ ผูกคอ ให้ระบุลักษณะพิเศษของบาดแผล การวางตัวของแนวบาดแผล ลักษณะการกดประทับของปมเชือก

4.2 การเสียชีวิตจากอาวุธปืน ให้ระบุบาดแผลทางเข้า และทางออกบาดแผลกระสุนปืน การพบเขม่า รอยไหม้ หรือรอยสักดินปืนรอบๆ บาดแผลกระสุนปืนทางเข้า ทิศทางและวิถีกระสุนปืน

4.3 กรณีที่แพทย์เชื่อว่าบาดแผลที่ศพเกิดจากการกระทำโดยกลไกพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น อาจเกิดขึ้นระหว่างการทรมาน แนะนำแพทย์พิจารณาเขียนความเห็นไว้ในรายงานการผ่าชันสูตร

5. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการเก็บวัตถุพยาน รวมถึง การเก็บสารคัดหลั่งเพื่อการตรวจทางห้องปฏิบัติการในภายหลัง

6. หากหน่วยงานมีอุปกรณ์ หรือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาพถ่ายทางรังสีวิทยา ให้จัดทำภาพถ่ายทางรังสีวิทยาทั่วร่างกายของศพนั้นทุกราย หากต้องการตรวจภาพถ่ายรังสีเพิ่มเติมให้ขึ้นกับดุลยพินิจของแพทย์ทำการผ่าชันสูตรศพ

3.2 แนวทางการตรวจศพภายใน

วัตถุประสงค์ เพื่อทราบพฤติการณ์ และ สาเหตุการเสียชีวิตที่ชัดเจน ว่าเป็นการเสียชีวิตโดยธรรมชาติ หรือการเสียชีวิตจากการถูกระทำโดยผู้ต้องขังหรือเจ้าพนักงานคุมขัง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพทำการเปิดลำตัวศพ โดยใช้วิธีการผ่าแบบโอ และ วาย แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพ บริเวณหน้าอก และช่องท้อง แพทย์ บันทึกลักษณะซี่โครง กล้ามเนื้อซี่โครง และสารน้ำในช่องท้อง หากมีหลักฐานทางการรักษา เช่น การผ่าตัด อุปกรณ์ทางการแพทย์ หรือ ตำแหน่งอวัยวะภายในช่องท้องไม่ถูกต้อง ให้ทำการถ่ายภาพ และ บันทึก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของแพทย์

2. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพทำการตัดซีโครง แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพถ่ายลักษณะเยื่อหุ้มหัวใจและปอด แพทย์บันทึกลักษณะเยื่อหุ้มหัวใจ เยื่อหุ้มปอด ขั้วปอด และปอด และสารน้ำในช่องอก (ถ้ามี) หากมีหลักฐานทางการรักษา เช่น การผ่าตัด อุปกรณ์ทางการแพทย์ หรือ ตำแหน่งอวัยวะภายในช่องอกไม่ถูกต้อง ให้ทำการถ่ายภาพ และ บันทึก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของแพทย์
3. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการเปิดเยื่อหุ้มหัวใจ แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพ สารน้ำเยื่อหุ้มหัวใจ (ถ้ามี) และหัวใจ แพทย์บันทึกลักษณะ สารน้ำเยื่อหุ้มหัวใจ (ถ้ามี) และ หัวใจ
4. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการนำอวัยวะในช่องอก ได้แก่ ปอด และหัวใจ
5. แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติของอวัยวะในช่องท้อง แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพ ลักษณะผิดปกติของอวัยวะในช่องท้อง (ถ้ามี)
6. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการนำอวัยวะในช่องท้องออกจากร่างกาย ได้แก่ ตับ ม้าม ตับอ่อน และ ไต
7. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการเปิดกระเพาะอาหาร แพทย์บันทึกลักษณะอาหารในอาหาร
8. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการเปิดผนังศีรษะ โดยใช้ตำแหน่ง เหนือใบหู ผ่านกระหม่อม และ ไปเหนือใบหูอีกข้าง จากนั้นแยกผนังศีรษะ เป็นส่วนหน้าและหลังพับไปบริเวณใบหน้าและท้ายทอย แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพผนังศีรษะ แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติของผนังศีรษะ (ถ้ามี) หากมีหลักฐานทางการรักษา เช่น การผ่าตัด อุปกรณ์ทางการแพทย์ ฯลฯ ให้ทำการถ่ายภาพ และ บันทึก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของแพทย์
9. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการเปิดกล้ามเนื้อขาทั้งสองข้าง แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพผนังศีรษะ กระโหลกศีรษะ แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติของกล้ามเนื้อขาทั้งสองข้าง (ถ้ามี)
10. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการเปิดกะโหลกศีรษะ โดยใช้ตำแหน่ง บริเวณเหนือคิ้ว และ รอบเส้นสมมติบริเวณที่สวมหมวก แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพเยื่อหุ้มสมอง แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติของเยื่อหุ้มสมองชั้นนอก (ถ้ามี)
11. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการเปิดกะโหลกศีรษะ โดยใช้ตำแหน่ง บริเวณเหนือคิ้ว และ รอบเส้นสมมติบริเวณที่สวมหมวก แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพเยื่อหุ้มสมอง แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติของเยื่อหุ้มสมองชั้นนอก (ถ้ามี)

12. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการเปิดของเยื่อหุ้มสมองชั้นนอกครอบรอยตัดกะโหลกศีรษะ แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพ เยื่อหุ้มสมองชั้นใน และ สมอง แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติของเยื่อหุ้มสมองชั้นใน และ สมอง (ถ้ามี)

13. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการนำสมองและต่อมใต้สมองออก แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพฐานกะโหลกศีรษะ แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติของฐานสมอง สมองน้อย และ ฐานกะโหลกศีรษะ (ถ้ามี)

14. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการเปิดผิวหนังบริเวณลำคอ แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพกล้ามเนื้อบริเวณลำคอ แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติกล้ามเนื้อลำคอ (ถ้ามี)

15. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการเปิดหลอดลม แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพภายในหลอดลม แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติของหลอดลม (ถ้ามี)

16. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการนำอวัยวะภายในลำคอกออกช่างภาพทางการแพทย์ ทำการบันทึกภาพกระดูกสันหลังส่วนคอ แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติของกระดูกสันหลังส่วนคอ (ถ้ามี)

17. เจ้าหน้าที่ช่วยชันสูตรศพ ทำการนำอวัยวะที่เหลือภายในช่องอกช่องท้องออก แพทย์หรือช่างภาพทางการแพทย์ทำการบันทึกภาพ กระดูกสันหลังส่วนอก ส่วนท้อง และกระดูกเชิงกราน แพทย์ทำการบันทึกลักษณะผิดปกติของกระดูกสันหลังส่วนอก ส่วนท้อง และกระดูกเชิงกราน (ถ้ามี)

3.3 แนวทางการจัดทำรายงานการผ่าชันสูตรศพ

หลังจากทำการผ่าชันสูตรศพเป็นที่เรียบร้อยแล้วให้แพทย์จัดทำรายงานชันสูตรศพภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้เจ้าพนักงานชันสูตรศพตามที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวบรวมสำนวนคดีได้ตามเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ในกรณีที่แพทย์พิจารณาว่าสาเหตุการเสียชีวิตนั้นเกิดจากการกระทำโดยกลไกพิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การช้อมทรมาน แพทย์ผู้ผ่าชันสูตรควรให้ความเห็นว่าการบาดเจ็บเกิดขึ้นได้อย่างไร และเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตหรือมีส่วนในการทำให้เสียชีวิตหรือไม่

บรรณานุกรม

ราชวิทยาลัยพยาธิแพทย์แห่งประเทศไทย. แนวปฏิบัติการผ่าชันสูตรศพทางนิติเวชศาสตร์ พ.ศ.2564. 2021.

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. The Minnesota Protocol on the Investigation of Potentially Unlawful Death (2016) : Revision of the United Nations manual on the effective prevention and investigation of extra-legal, arbitrary and summary executions. 2016.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1 : ตารางแสดงวิธีการทรมานและสิ่งตรวจพบที่สัมพันธ์กัน*

วิธีการทรมาน	สิ่งตรวจพบบนร่างกายและข้อสังเกตในการตรวจพบ
บาดแผลเฉียบพลัน (ครั้งเดียว) และเรื้อรัง (หลายครั้ง)	- บาดแผลถลอก บาดแผลฟกช้ำ บาดแผลฉีกขาด แผลเป็น รอยแตกร้าว (หากมีการบาดเจ็บหลายตำแหน่งและอายุของการบาดเจ็บไม่เท่ากัน) โดยเฉพาะการบาดเจ็บในตำแหน่งพบได้ไม่บ่อยและไม่เคยได้รับการรักษา - กะโหลกแตก หนังศีรษะฟกช้ำ หนังศีรษะฉีกขาด สมองฟกช้ำ และการบาดเจ็บของสมองอื่นๆ ในกรณีเรื้อรัง อาจพบการบาดเจ็บเก่าของสมองหรือภาวะสมองฝ่อ - ตรวจสอบการบาดเจ็บที่กระดูกสันหลังส่วนคอร่วมด้วย หากตรวจพบการบาดเจ็บบนใบหน้า - ตรวจสอบการแตกหักของกระดูกสันจุมก ดูการบิดเบี้ยวของสันจุมก ส่งตรวจภาพเอกซเรย์หรือทำ CT Scan ของสันจุมก ตรวจสอบการไหลของน้ำมูกและการแตกหักของกระดูกเบ้าตาและฐานกระดูกศีรษะส่วนหน้า - ตรวจสอบการแตกหักของกระดูกบริเวณขมับ ขากรรไกรล่าง และกล่องเสียง ในระหว่างการผ่าตัด บริเวณศีรษะและคอ ตรวจสอบการหักและบิ่นของฟัน การหลุดของวัสดุอุดฟัน การแตกของฟันปลอม รอยถลอกที่ลิ้น ร่องรอยจากการบังคับสอดใส่วัตถุเข้าไปในปาก รอยจี้ด้วยไฟฟ้าหรือรอยไหม้ - บาดแผลที่มีลักษณะจำเพาะอาจบ่งบอกถึงรูปร่างของวัตถุที่ทำให้เกิดบาดแผล เช่น บาดแผลฟกช้ำชนิด tramline จากท่อนเหล็ก กระบอง ไม้เท้า

วิธีการทรมาน	สิ่งตรวจพบบนร่างกายและข้อสังเกตในการตรวจพบ
	- ผลจากการได้รับแรงกระแทกจากวัตถุของแข็งไม่มีคมบริเวณเป้าตา ยกตัวอย่างเช่น กระดุกเป้าตาแตก (และ/หรือลูกนัยน์ตาผิดปกติ) เลือดออกใต้เยื่อบุตา แก้วตาหลุด เลือดออกใต้ชั้นไฮยาลอยด์ ภาวะเลือดออกหลังลูกตา และเลือดออกในจอประสาทตา
การแขวนโดยผูกข้อมือ	บาดแผลฟกช้ำหรือแผลเป็นบริเวณรอบข้อมือ บาดแผลเก่ารูปร่างเป็นเส้นบริเวณรอบข้อมือหรือข้อเท้า ร่วมกับพบว่ามีขนหรือรูขุมขนในบริเวณดังกล่าว หายไป ช่วยบ่งบอกว่ามีการผูกมัดบริเวณดังกล่าวเป็นระยะเวลานานจนเกิดขนหลุดร่วง ซึ่งไม่มีโรคผิวหนังใดที่ทำให้เกิดลักษณะเช่นนี้
การแขวนโดยใช้ส่วนคอหรือแขน (เช่น “ท่ากางแขน” – โดยกางแขนออกและผูกไว้กับราวขวาง “ท่าล่าเนื้อ” – โดยผูกมื่อยกสูงขึ้นพร้อมกันหรือทีละข้าง)	บาดแผลฟกช้ำหรือแผลเป็นตรงบริเวณที่ผูกมัด พบเลือดตกลงสู่เบื้องต่ำบริเวณขา และการบาดเจ็บที่คอ (มักบาดเจ็บเล็กน้อย แต่มีโอกาสพบกระดูกกล่องเสียงแตก)
การแขวนโดยเท้ายกสูงและห้อยหัว	บาดแผลฟกช้ำหรือแผลเป็นรอบข้อเท้า เอ็นกล้ามเนื้อฉีกขาด ข้อเท้าหรือข้ออื่นๆ หลุด
การแขวนโดยผูกมัดรอบข้อศอกหรือข้อมือและให้แขนไขว้อยู่ด้านหลังลำตัวหรือมัดปลายแขนไว้ด้านหลังลำตัว โดยข้อศอกงอ 90 องศา และผูกปลายแขนไว้กับราวขวาง	บาดแผลถลอก บาดแผลฟกช้ำ แผลเป็นรอบข้อมือ ข้อไหล่เคลื่อน หรือเอ็นกล้ามเนื้อฉีกขาด กล้ามเนื้อฉีกขาด และ/หรือ กล้ามเนื้อบริเวณต้นแขนและหน้าอกขาดเลือด กลุ่มอาการไตวายหรือไตล้มเหลวจากกล้ามเนื้อตาย
การแขวนเหนือโดยให้เข่างอกับราวตรงได้ขาพับ โดยส่วนใหญ่ข้อมือมักถูกมัดไว้กับข้อเท้าด้วย	บาดแผลถลอก บาดแผลฟกช้ำ และ/หรือบาดแผลฉีกขาด และแผลเป็น บริเวณด้านหน้าของแขนท่อนปลายและด้านหลังของเข่า บาดแผลถลอกและบาดแผลฟกช้ำบนข้อมือและ/หรือข้อเท้า
วิธีการทรมาน	สิ่งตรวจพบบนร่างกายและข้อสังเกตในการตรวจพบ

การบังคับให้จุ่มศีรษะในน้ำซึ่งมักเจ็บปวดด้วย ปัสสาวะ อุจจาระ สิ่งอาเจียน หรือสิ่งปฏิกูลอื่นๆ	พบสิ่งตรวจพบของการจมน้ำ/ใกล้จมน้ำ พบอุจจาระ หรือเศษสิ่งปฏิกูลในปาก คอหอย หลอดลม หลอด อาหารหรือปอด ในผู้รอดชีวิตอาจพบภาวะปอด อักเสบ
รูปแบบการทรมานด้วยทำอื่นๆ การผูกหรือ พันธนาการเหยื่อในตำแหน่งบิดเบี้ยวเหยียดตึง อย่างแรง หรือทำผิดธรรมชาติอื่นๆ	กระดูกหัก ข้อกระดูกเคลื่อน การบาดเจ็บของเอ็นยึด ข้อ เอ็นกล้ามเนื้อ เส้นประสาท และหลอดเลือด ทั้งที่ เพิ่งเกิดขึ้นหรือเกิดมานานแล้ว
การบาดเจ็บบริเวณช่องท้องด้วยการนอนบนโต๊ะ โดยไม่มีอะไรรองท่อนบนของร่างกาย	บาดแผลฟกช้ำบริเวณหน้าท้อง บาดเจ็บที่หลัง การ บาดเจ็บของอวัยวะภายในช่องท้องรวมถึงการฉีกขาด ของอวัยวะภายใน เลือดออกในกล้ามเนื้อ ตกเลือดใน ช่องท้องและหลังช่องท้อง
การตบหูข้างเดียวหรือสองข้างด้วยฝ่ามือ	แรงดันในช่องหูเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้เกิดเยื่อแก้ว หูฉีกขาด เมื่อเวลาผ่านไปจะเกิดแผลเป็น อาจมีการ บาดเจ็บของหูชั้นนอก ควรตรวจหูโดยใช้กล้องส่องรูหู
การเขียน	แผลเป็นสีจางเป็นเส้นขอบแผลมีสีเข้มจำนวนหลาย แผล คือลักษณะของผลจากการเขียน ถ้าทำการ วินิจฉัยแยกโรคกับโรคผิวหนังอักเสบจากการสัมผัส พืช
การดึงเล็บมือหรือเล็บเท้าให้หลุดออก	- ในระยะแรก จะเกิดการฉีกขาดและฟกช้ำของ เนื้อเยื่อใต้เล็บและผิวหนังตรงกระดูกนิ้วมือ หรือมีการ บาดเจ็บอื่นๆ ที่สัมพันธ์กับการพันธนาการ ในระยะ หลัง อาจเกิดเนื้อเยื่ออักเสบออกไปที่โคนเล็บ โดยต้อง วินิจฉัยแยกโรคกับโรค lichen planas ซึ่งมักมีรอย โรคผิวหนังอื่นๆด้วย โรคเชื้อราทำให้เล็บหนา เหลือง และเปราะหักง่าย
วิธีการทรมาน	สิ่งตรวจพบบนร่างกายและข้อสังเกตในการตรวจพบ

การถูกความร้อน	บุหรี วัดถูร้อน ในระยะแรกส่งผลให้เกิดรอยไหม้ เมื่อเวลาผ่านไป จะทำให้เกิดแผลเป็นตรงกลางบวมแต่ขอบแผลนูนและมีสีเข้ม แตกต่างจากโรคผิวหนังอักเสบที่จะมีขอบแผลไม่ชัดเจน หากเล็บถูกเผาไหม้ เล็บที่ขึ้นใหม่จะเป็นริ้วบาง และบางครั้งแตกตามรอยยาว
การจี้ด้วยไฟฟ้า	ไฟฟ้าจี้ที่มือ เท้า นิ้วมือ นิ้วเท้า หู หัวนม ปาก ริมฝีปาก หรืออวัยวะเพศ เจลหรือน้ำมักถูกใช้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดรอยไหม้ซึ่งอาจตรวจพบได้ ลักษณะเป็นรอยไหม้และขึ้นกับระยะเวลาของการบาดเจ็บ อาการหลังจากถูกจี้ทันที ได้แก่ จุดแดง ตุ่มน้ำ และ/หรือ มีของเหลวสีดำ อาการหลังจากผ่านไป 2-3 สัปดาห์ ได้แก่ แผลเป็นวงกลมสีน้ำตาลแดงบนกล้ามเนื้อ ถ้าผ่านไบนานหลายเดือน จะเกิดจุดเล็ก สีขาว น้ำตาลแดง หรือน้ำตาล หรือคัลล่า (picana)
ไม่เสียบโลหะเผาร้อนสอดเข้าทางทวารหนัก	รอยไหม้รอบทวารหนักหรือลำไส้ใหญ่
บาดเจ็บจากแรงกระแทกซ้ำๆ ที่ฝ่าเท้า (และบางครั้งที่มือหรือสะโพก)	อาจตรวจไม่พบหากตรวจสภาพภายนอกอย่างไม่ละเอียด แม้จะมีฝ่าเท้าบวมโดยไม่ฟกช้ำ เกิดกลุ่มอาการ compartment syndrome จนนำไปสู่การเกิดกล้ามเนื้อขาดเลือด หรือขาดเลือดไปเลี้ยงส่วนนิ้วเท้าและปลายเท้า อาจเกิดกระดูกข้อมือและกระดูกฝ่าเท้าหัก แผ่นกล้ามเนื้อยึดกระดูกและเอ็นยึดอาจฉีกขาด เมื่อเวลาผ่านไป อาจเกิดแผลเป็นผิดปกติบนผิวหนัง
การข่มขืนกระทำชำเรา	- พบโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การตั้งครรภ์ การบาดเจ็บที่เต้านมหรืออวัยวะสืบพันธุ์ - ตรวจพบลักษณะของการสอดใส่เข้าทางช่องคลอด ทวารหนัก หรือปาก

*อ้างอิงจากพิธีสารมินนิโซตาว่าด้วยการสืบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีขอบด้วยกฎหมาย ค.ศ.2016

เล่มที่.....

เลขที่.....

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม แบบรายงานการชันสูตรพลิกศพในที่เกิดเหตุ

เลขที่.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ได้รับแจ้งการตายของ.....อายุ.....ปี

เวลาที่ได้รับแจ้ง..... น. เวลาถึงที่เกิดเหตุ..... น. สถานที่ตำรวจภูธร.....

เหตุการณ์ตายที่ได้รับแจ้ง

- ☐ฆ่าตัวตาย ☐ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ☐ถูกสัตว์ทำร้าย ☐ตายโดยอุบัติเหตุ ☐ตายโดยมีปรากฏเหตุ
- ☐ตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ☐ตายระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน

ลักษณะที่เกิดเหตุ

.....

.....

สภาพศพภายนอก.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

การเปลี่ยนแปลงหลังการตาย

อุณหภูมิศพ

ภาวะเลือดคั่งลงสู่ส่วนต่ำของร่างกายหลังตาย

การแข็งตัวของกล้ามเนื้อหลังตาย

.....

เหตุและพฤติการณ์ที่ตายเบื้องต้น (เท่าที่ระบุได้).....

.....

การดำเนินการเกี่ยวกับศพ

- ☐ นำศพส่งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ☐ ให้ญาติดำเนินการทางพิธีตามศาสนา ☐ ให้เจ้าพนักงานดำเนินการต่อ

ลงชื่อ..... ลงชื่อ.....

(.....) (.....)

แพทย์

พนักงานสอบสวน

ลงชื่อ..... ลงชื่อ.....

(.....) (.....)

พนักงานอัยการ

พนักงานฝ่ายปกครอง

